

บทที่ 2

กรอบแนวคิดทางทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 กรอบแนวคิดทางทฤษฎี

2.1.1 ทฤษฎีการบริโภคมวลรวม

2.1.1.1 ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้สัมบูรณ์ (Absolute Income Theory of Consumption) ของจอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) โดยเขาได้เขียนอธิบายพฤติกรรมบริโภคมีสาระสำคัญดังนี้

“จากการวิเคราะห์ตามกฎจิตวิทยาพื้นฐาน บวกกับการศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ พบว่าโดยทั่วไปบุคคลจะบริโภคเพิ่มขึ้นต่อเมื่อรายได้เพิ่ม แต่การบริโภคที่เพิ่มขึ้นนั้นจะน้อยกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น และยังคงพบอีกว่าเมื่อระดับรายได้ของบุคคลสูงขึ้น บุคคลจะบริโภคในสัดส่วนที่มีต่อรายได้ลดลง นั่นคือค่า APC ลดลง นั่นหมายถึงสัดส่วนการออมที่มีต่อรายได้เพิ่มขึ้น หรือค่า APS เพิ่มขึ้น แปลว่าเมื่อรายได้สูงขึ้นบุคคลมีแนวโน้มออมมากขึ้น แต่ในทางตรงข้ามถ้าระดับรายได้ต่ำลง บุคคลกลับจะบริโภคในสัดส่วนที่มีต่อรายได้สูงหรือค่า APC สูง นั่นคือ มีแนวโน้มออมน้อยลงเมื่อมีรายได้ต่ำลง เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เพราะ ณ ระดับรายได้ต่ำนั้น การจัดหาปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัว ย่อมมีความสำคัญและจำเป็นเหนือกว่าการออม แสดงว่าบุคคลจะออมมากขึ้นก็ต่อเมื่อตัวเองและครอบครัวมีปัจจัยพื้นฐานได้รับการบำบัดอย่างเพียงพอแล้วเท่านั้น” (กัญญา กุณทีกาญจน์, 2545)

ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคกับรายได้ อาจเขียนในรูปของสมการเชิงเส้นตรงคือ

$$C = a + bY ; 0 < b < 1$$

$$C = \text{การบริโภคแท้จริง (real consumption expenditure)}$$

$$Y = \text{รายได้สุทธิแท้จริง (real disposable income)}$$

การบริโภคแท้จริงแปรผันไปตามรายได้สุทธิแท้จริง นั่นคือ เมื่อรายได้สุทธิแท้จริงเพิ่มขึ้น การบริโภคก็จะเพิ่มขึ้น ดังนั้น b คือค่าความโน้มเอียงในการบริโภคส่วนเพิ่ม (Marginal Propensity to Consume หรือ MPC)

ค่าของ a คือมูลค่าของการบริโภคที่เกิดขึ้นเมื่อรายได้สุทธิแท้จริงเป็นศูนย์ หรืออาจถือว่า a เป็นระดับการบริโภคที่จำเป็นต่ำสุดในการยังชีพ

เมื่อรายได้สูงขึ้นสัดส่วนของการออมต่อรายได้จะสูงขึ้น หรือหมายความว่าเมื่อรายได้สูงขึ้น สัดส่วนของการบริโภคต่อรายได้จะลดลง สัดส่วนของการบริโภคต่อรายได้หรือที่เรียกว่า แนวโน้มการบริโภคเฉลี่ย (Average Propensity to Consume หรือ APC) ทั้งนี้เคนส์ได้กำหนดให้ปัจจัยอื่นๆมีค่าคงที่

และจากการศึกษาของนักวิจัยอื่นๆที่เป็นที่ยอมรับ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของรายได้และรายจ่ายบริโภคของครัวเรือนที่มีรายได้ต่างกัน ในงวดเวลาใดเวลาหนึ่ง (cross – section studies) ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำจะมีรายจ่ายในการบริโภคจะสูงกว่าระดับรายได้ (ค่า APC สูง) แต่ครัวเรือนที่มีรายได้สูงรายจ่ายในการบริโภคจะต่ำกว่าระดับรายได้ (ค่า APC ต่ำ) แสดงว่าค่า APC ลดลงเมื่อรายได้ของครัวเรือนสูงขึ้น และการเพิ่มขึ้นของรายได้จะมีผลทำให้การบริโภคเพิ่มขึ้นเสมอ ($b > 0$) แต่การบริโภคที่เพิ่มขึ้นจะน้อยกว่าระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้น ($b < 1$)

2.1.1.2 ทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้เปรียบเทียบ (Relative Income Theory of

Cosumption) โดย Jame S. Duesenbery มีแนวคิดว่าการบริโภคไม่ได้มีความสัมพันธ์กับระดับรายได้สัมบูรณ์เท่านั้น แต่มีความสัมพันธ์กับรายได้เปรียบเทียบ (relative income) กับบุคคลอื่นด้วย โดยมีข้อสมมติฐานรายได้เปรียบเทียบ 2 ลักษณะ ที่มีอิทธิพลต่อการบริโภค คือ

1) ผู้บริโภคจะสนใจมองรายได้เปรียบเทียบกับคนอื่นๆในสังคม จึงพยายามรักษามาตรฐานการครองชีพของตนเองให้ใกล้เคียงกับมาตรฐานเกณฑ์เฉลี่ยของสังคม หรือเพื่อนบ้าน ดังนั้น เมื่อบุคคลเมื่อมีรายได้เปรียบเทียบแล้วต่ำกว่าระดับรายได้เฉลี่ยของสังคม มีแนวโน้มว่าเขาจะใช้จ่ายบริโภคค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับรายได้ของเขา ทำให้ค่า APC ค่อนข้างสูง แสดงว่าฟังก์ชันการบริโภคในระยะสั้น $APC > MPC$ และในระยะยาวเมื่อรายได้เพิ่มขึ้นเขาจะเพิ่มการบริโภคในสัดส่วนที่คงที่ (ค่า APC คงที่) เพื่อรักษาระดับการบริโภคให้ใกล้เคียงกับเพื่อนบ้านในสังคม

2) การบริโภที่ยังขึ้นกับระดับการบริโภคในงวดเวลาก่อนๆ โดยผู้บริโภคพยายามจะรักษามาตรฐานการครองชีพของตนเองให้สูงเท่าที่เคยมีในช่วงที่ผ่านมา คือครัวเรือนที่มีระดับการบริโภคสูงอยู่ระดับหนึ่งแล้ว การที่จะลดระดับการบริโภคให้ต่ำกว่าเดิมจะเป็นการยากกว่าการลดสัดส่วนของการออมต่อรายได้

2.1.1.3 ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้ถาวร (Permanent Income Theory of Consumption) ของ Milton Friedman โดยเขาให้เหตุผลว่า การบริโภคของบุคคลในระยะยาวขึ้นอยู่กับรายได้ถาวร (Permanent Income) ไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น โดยที่รายได้ถาวร หมายถึงรายได้ที่ครัวเรือนสามารถนำมาใช้ในการบริโภคได้โดยไม่กระทบกระเทือนต่อฐานะความมั่งคั่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับรายได้ที่จะได้รับในอนาคตด้วย ดังนั้นรายได้ถาวรจึงเป็นรายได้ระยะยาว โดยเขาเสนอว่า

1) การบริโภคขึ้นอยู่กับรายได้เฉลี่ยที่ได้รับทั้งในปัจจุบันและในอนาคตด้วย โดยรายได้เฉลี่ยนี้เขาเรียกว่า รายได้ถาวร (Permanent Income) และรายได้นี้ไม่เพียงแต่จะหมายถึงรายได้ปัจจุบันเท่านั้น แต่หมายถึงรายได้ที่ครอบครัวนั้น คาดว่าจะได้รับตลอดระยะเวลาในอนาคตข้างหน้าซึ่งเป็นระยะยาว และการบริโภคจะเป็นการบริโภคถาวรและการบริโภคชั่วคราว โดยที่การบริโภคชั่วคราวคือการบริโภคที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดฝันและไม่แน่นอน

2) ความสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างการบริโภคกับรายได้นั้น การบริโภคถาวรจะเป็นสัดส่วนคงที่ (K) กับรายได้ถาวร โดยถือว่าผู้บริโภคจะบริโภคในลักษณะที่ก่อให้เกิดภาวะสมดุลกับรายได้ในระยะยาว ค่าของ K จะขึ้นอยู่กับ

- อัตราดอกเบี้ย (Interest Rate) คือถ้าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ผู้บริโภคกู้มาถูกลดลงเขาจะบริโภคมากขึ้น
- รสนิยม (Taste) คือรสนิยมในการบริโภคอาจเปลี่ยนแปลงเมื่ออายุหรือองค์ประกอบของครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป
- อัตราส่วนของทรัพย์สินสมบัติหรือสินทรัพย์ที่เป็นสิ่งของกับทรัพย์สินสมบัติรวมเปลี่ยนแปลงไป โดยที่ทรัพย์สินสมบัติรวมจะประกอบด้วยทรัพย์สินสมบัติ (Total wealth) ที่เป็นมนุษย์ (Human wealth) รวมกับทรัพย์สินสมบัติที่เป็นสิ่งของ (Non-human wealth)

2.1.1.4 ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้ตลอดวงจรชีวิต (the Life Cycle Hypothesis) เป็นทฤษฎีตามแนวความคิดของ Albert Ando และ Franco Modigliani กล่าวว่า ช่วงชีวิตของผู้บริโภคแต่ละคนจะมีกระแสรายได้ค่อนข้างต่ำในช่วงเริ่มต้นและบั้นปลายเมื่อเทียบกับตอนกลางของชีวิต ทั้งนี้เพราะตอนเริ่มต้นของชีวิตจะมีประสบการณ์น้อยและตอนบั้นปลายของชีวิตประสิทธิภาพการทำงานย่อมต่ำลง ส่วนการบริโภคจะคงที่และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยและการบริโภคของบุคคลขณะใดขณะหนึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น แต่ขึ้นอยู่กับรายได้ทั้งหมดที่เขาได้รับตลอดช่วงชีวิตที่เขาทำงาน จำนวนปีที่ทำงาน และจำนวนปีที่เขาคาดว่าจะมีชีวิต

อยู่ ดังนั้นการที่บุคคลทำการออมทรัพย์ ก็เพื่อเก็บเงินออมนั้นไว้ใช้บริโภคเมื่อยามชราและต้องออกจากงานเป็นสำคัญ

จากทฤษฎีการบริโภคทั้งหมดที่อธิบายมาแล้ว พบว่าปัจจัยที่นักเศรษฐศาสตร์เชื่อว่ามียุทธูปสรรคมากที่สุดต่อการบริโภคก็คือ รายได้ แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันในแนวความคิดของรายได้ว่าเป็นรายได้ประเภทไหน แต่ข้อสรุปส่วนใหญ่ก็คือการบริโภคจะถูกกำหนดโดยรายได้เป็นสำคัญ

2.1.2 แนวความคิดทางทฤษฎีของ Ernest Engel ที่เกี่ยวกับการใช้จ่าย

แนวความคิดทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการใช้จ่ายของนักทอ่งเที่ยว ได้ถูกประยุกต์และใช้กันต่อๆมาในงานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้จ่าย โดยนำแนวความคิดมาจากพื้นฐานทางด้านทฤษฎีพฤติกรรมกรบริโภคของนักสถิติชาวเยอรมัน คือ Ernest Engel (1857) ที่ได้เสนอทฤษฎีที่ว่า รายได้ของครัวเรือนที่เปลี่ยนแปลงไป จะมีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงรายจ่ายในการบริโภคสินค้าและบริการต่างๆ โดยสมมุติให้รายได้รวมเท่ากับค่าใช้จ่ายรวม ภายใต้ข้อสมมุติที่กำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ (ceteris paribus) จะได้ฟังก์ชันของการใช้จ่ายในการบริโภค คือ

$$(P_i, Q_i) = f_i(Y, P_j, N, Z) \text{ ----- (1)}$$

- เมื่อ (P_i, Q_i) = รายได้ที่ใช้จ่ายในสินค้า i
- Y = รายได้
- P_j = ราคาของสินค้าอื่นๆ กำหนดให้คงที่
- N = ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ เพศ เป็นต้น
- Z = ลักษณะของตัวแปรอื่นๆเช่น ศาสนา เป็นต้น ซึ่งกำหนดให้คงที่

ดังนั้นเส้น Engel ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับค่าใช้จ่ายในการบริโภคสินค้าแต่ละชนิดภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่ ก็คือ ฟังก์ชันอุปสงค์ของการบริโภคสินค้าแต่ละชนิดที่ได้รับอรรถประโยชน์รวม (total utility) สูงสุด นั่นเอง

โดยสมมุติให้มีสินค้า i และ j จะได้ฟังก์ชันของอุปสงค์ คือ

$$P_i Q_i = \alpha_i + \beta_i(P_j) + \gamma_i(Y) + \theta_i(N) + \psi_i(Z) + \epsilon_i \text{ ----- (2)}$$

2.1.3 กรอบแนวความคิดในการศึกษา

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมกรรบริโภคของ Engel เพื่ออธิบายการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ในเทศกาลสงกรานต์ จะอาศัยแนวคิดการแบ่งกลุ่มประชากร โดยนำตัวแปรด้านลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรอื่นๆ และราคาของสินค้าอื่นที่ถูกกำหนดให้คงที่ เข้ามาอธิบายถึงผลกระทบต่อแบบแผนค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ในเทศกาลสงกรานต์ และการวิเคราะห์งบประมาณหรือค่าใช้จ่ายของครัวเรือน ที่พัฒนาจากเส้น Engel โดยคาดหวังว่าแบบแผนค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวจะมีความสัมพันธ์ต่อลักษณะทางด้านประชากร (อายุ เพศ) และปัจจัยอื่นๆ (อาชีพ การศึกษา) ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งสมการ (1) สามารถเขียนใหม่ได้คือ

$$P_i Q_i = f(Y, N, Z) \quad \text{-----} \quad (3)$$

สมการ (3) คือฟังก์ชัน Engel ที่กำหนดให้ค่าใช้จ่ายในการบริโภคสินค้าขึ้นอยู่กับรายได้ ลักษณะทางด้านประชากรและปัจจัยอื่นๆ และจากสมการ (3) อนุพันธ์โดยรวม (Total differential) ของ $P_i Q_i$ โดยคำนึงถึง รายได้ ลักษณะทางประชากร และปัจจัยอื่นๆ ตามลำดับ จะได้

$$dP_i Q_i = \frac{\partial f(\cdot)}{\partial Y} dY + \frac{\partial f(\cdot)}{\partial N} dN + \frac{\partial f(\cdot)}{\partial Z} dZ \quad \text{-----} \quad (4)$$

แต่เนื่องจากการกำหนดให้ Z มีค่าคงที่ ดังนั้น $dZ = 0$ จะได้

$$dP_i Q_i = \frac{\partial f(\cdot)}{\partial Y} dY + \frac{\partial f(\cdot)}{\partial N} dN \quad \text{-----} \quad (5)$$

การศึกษาครั้งนี้ สมมติให้ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคของนักท่องเที่ยว เท่ากับ รายได้จากการท่องเที่ยว และกำหนดให้ราคาสินค้าและบริการอื่นๆคงที่ และเนื่องจากข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้จ่ายรวมทั้งหมดของนักท่องเที่ยวที่ไม่สามารถทำได้ จะมีแต่เฉพาะค่าใช้จ่ายบางส่วน เช่น ด้านโรงแรมและที่พัก ค่าใช้จ่ายในร้านอาหารและภัตตาคาร ค่าใช้จ่ายในสถานบันเทิง ค่าใช้จ่ายในด้านการเดินทางและพาหนะและค่าใช้จ่ายด้านของที่ระลึกเท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงไม่สามารถวิเคราะห์แบบดุลยภาพทั่วไปได้ จึงต้องใช้การวิเคราะห์แบบดุลยภาพบางส่วน

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุพัทธ์ กรณามิตร (2534) ทำการศึกษาแบบอย่างการใช้จ่ายด้านสุขภาพของครัวเรือนในเขตเมืองเชียงใหม่ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของค่าใช้จ่ายสุขภาพ โดยแยกแยะออกเป็นค่าใช้จ่ายด้านการป้องกันโรคและค่าใช้จ่ายด้านการรักษาโรค และทำการศึกษาถึงผลกระทบของตัวแปรทางประชากรต่อค่าใช้จ่ายสุขภาพ ทั้งในด้านการป้องกันโรคและรักษาโรคของครัวเรือน โดยเก็บตัวอย่างจากผู้ไปรับบริการด้านสุขภาพทั้งจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน และเครื่องมือทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ วิชวิเคราะห์แบบจำแนกพหุ (Multiple Classification Analysis) โดยที่ค่าใช้จ่ายด้านการป้องกันโรคของครัวเรือนพบว่า ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 95% ขึ้นไป มี รายได้ของครัวเรือน, สมาชิกครัวเรือนที่มีอายุต่ำกว่า 4 ปี และสมาชิกครัวเรือนที่มีอายุ 4 ถึง 14 ปี ส่วนค่าใช้จ่ายด้านการรักษาโรคของครัวเรือน พบว่า ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 95% ขึ้นไป มี รายได้ของครัวเรือน, สมาชิกอายุต่ำกว่า 15 ปี และสมาชิกอายุ 46 ปีขึ้นไป

จากการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่ากลุ่มครัวเรือนที่มีสมาชิกอายุต่ำกว่า 15 ปี จะมีค่าใช้จ่ายทั้งการป้องกันโรคและการรักษาโรที่สูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีสมาชิกกลุ่มนี้ ส่วนครัวเรือนที่มีสมาชิกอายุ 46 ปีขึ้นไป จะมีค่าใช้จ่ายด้านการรักษาโรที่สูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีสมาชิกกลุ่มนี้ ส่วนรายได้ของครัวเรือนนั้นครัวเรือนที่มีรายได้ยิ่งมากก็ยังมีค่าใช้จ่ายป้องกันโรคและรักษาโรมากตามไปด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าเพศหญิงเป็นผู้ตัดสินใจเรื่องสุขภาพของครัวเรือน โดยไม่จำเป็นจะต้องเป็นผู้ที่มีรายได้สูงสุดในครัวเรือน

เพียงจันทร์ ลิขิตเอกราช (2535) ทำการศึกษาระยะจ่ายรายได้จากการท่องเที่ยวกรณีศึกษา งานมหรหรรรมไม้ดอกไม้ประดับในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาถึงแบบแผนค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ รวมไปถึงเพื่อศึกษาการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไปสู่ธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็กที่รองรับการท่องเที่ยวและเพื่อศึกษาถึงภาระต้นทุนระหว่างรัฐและเอกชนและสัดส่วนรายได้จากการจัดงานที่ตกแก่ภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้วิธีคำนวณหาค่าเฉลี่ยและเปรียบเทียบสัดส่วนร้อยละ และวิธีวิเคราะห์แบบจำแนกพหุ (Multiple Classification Analysis: MCA)

จากการศึกษาพบว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่ากับประมาณ 1,668.33 บาทต่อวัน โดยค่าใช้จ่ายมากที่สุด คือพาหนะเดินทางคิดเป็นร้อยละ 32.9 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด รองลงมาเป็น ค่าสินค้าที่ระลึกคิดเป็นร้อยละ 23.4 และค่าที่พักคิดเป็นร้อยละ 22.7 ส่วน

นักท่องเที่ยวยุโรปต่างประเทศมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 1,902.11 บาทต่อวัน โดยค่าใช้จ่ายมากที่สุดคือค่าสินค้าที่ระลึกคิดเป็นร้อยละ 29.3 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด รองลงมาเป็นค่าที่พักคิดเป็นร้อยละ 24.5 และค่าพาหนะเดินทางคิดเป็น 22.8 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด ส่วนการศึกษาโดยใช้ MCA นั้นปรากฏว่าตัวแปรอายุเป็นตัวแปรที่ไม่มีระดับความเชื่อมั่นทางสถิติ ทั้งในกรณีของนักท่องเที่ยวยุโรปและต่างชาติ สำหรับนักท่องเที่ยวยุโรปตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ รายได้ รองลงมา ได้แก่ เพศ โดยนักท่องเที่ยวยุโรปที่มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมากที่สุด คือนักท่องเที่ยวที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาทต่อเดือนและเป็นเพศหญิง ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีค่าใช้จ่ายมากที่สุด คือนักท่องเที่ยวที่เป็นนักธุรกิจหรือผู้บริหารและเป็นเพศหญิง

การจัดงานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวแก่จังหวัดจำนวน 105.28 ล้านบาทและก่อให้เกิดรายได้เพิ่มจากปกติ 45 ล้านบาท โดยจะกระจายไปสู่ธุรกิจประเภทพาหนะเดินทางมากที่สุด ประมาณ 29.3 ล้านบาทหรือเกิดรายได้เพิ่มจากปกติ 12.57 ล้านบาท ส่วนธุรกิจประเภทขายสินค้าที่ระลึกและธุรกิจประเภทที่พักก็ได้รับรายได้สูงเช่นกัน ประมาณ 27.79 และ 24.81 ล้านบาท คิดเป็นรายได้เพิ่มจากปกติ 11.93 และ 10.67 ล้านบาทตามลำดับ ธุรกิจขนาดใหญ่ที่ได้รับผลประโยชน์มากที่สุด คือธุรกิจประเภทพาหนะเดินทางและโรงแรม ซึ่งได้รับถึง 23.99 และ 21.05 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 22.8 และ 20 ของรายได้ทั้งหมด จากการศึกษาในครั้งนี้สามารถยืนยันสมมติฐานได้ว่า การจัดเทศกาลไม้ดอกไม้ประดับ ผลประโยชน์ส่วนใหญ่จากการจัดงานจะตกกับธุรกิจขนาดใหญ่มากกว่าธุรกิจขนาดกลางและเล็กและเกษตรกรผู้ปลูกดอกไม้ขาย

ชาติ เต็มดวงชัย (2542) ศึกษารายได้ รายจ่าย และปัจจัยที่กำหนดรายได้รายจ่ายตลอดจนการวัดความเสมอภาคของการกระจายรายได้ของอาจารย์สถาบันราชภัฏในภาคเหนือ การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการตอบแบบสอบถามอาจารย์สถาบันราชภัฏ 8 สถาบันในภาคเหนือ จำนวน 315 ตัวอย่าง โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด ในส่วนของการวัดความเสมอภาคของการกระจายรายได้ จะใช้วิธีการสร้างเส้นลอเรนซ์ และคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์จีนี้

ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ และจำนวนคาบที่สอน มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับรายได้ทั้งหมดของอาจารย์ กล่าวคืออาจารย์เพศชายมีรายได้มากกว่าอาจารย์เพศหญิง อาจารย์ที่มีอายุมากและจำนวนคาบที่สอนมากขึ้นจะมีรายได้เพิ่มขึ้น สำหรับผลการศึกษารายจ่ายของครุฑเรือนของอาจารย์พบว่า อายุ จำนวนสมาชิกในครุฑเรือน และรายได้ทั้งหมด มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับรายจ่ายของครุฑเรือน กล่าวคือ เมื่ออายุ จำนวนสมาชิกในครุฑเรือนและรายได้ เพิ่มขึ้น ทำให้

รายจ่ายของครัวเรือนเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ในการศึกษาพบว่าค่าสัมประสิทธิ์นี้เท่ากับ 0.2205 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการกระจายรายได้ของอาจารย์ราชภัฏในภาคเหนือมีความเสมอภาคอยู่ในเกณฑ์ดี

ปวีณา โทนแก้ว (2542) ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดรูปแบบการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทย เพื่อศึกษาถึงสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยวชาวไทยและเพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่กำหนดรูปแบบการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวกับตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาพำนักโดยเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 900 ตัวอย่างที่ได้จากแหล่งท่องเที่ยวที่มีรายได้จากค่าใช้จ่ายจากการท่องเที่ยวสูงสุด 6 อันดับแรกของประเทศไทยซึ่งได้แก่ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ หาดใหญ่ นครราชสีมา กาญจนบุรี และพัตยาตามลำดับ

ผลการศึกษาพบว่าจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย กับตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัวได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาพำนัก มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 มี 5 ตัว คือเพศของนักท่องเที่ยวจะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว กล่าวคือ นักท่องเที่ยวเพศหญิงจะมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมากกว่าเพศชาย อายุของนักท่องเที่ยว จากค่าสถิติของอายุของนักท่องเที่ยวพบว่าอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว หมายความว่าเมื่อนักท่องเที่ยวมีอายุมากขึ้นจะมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมากขึ้น วุฒิการศึกษาของนักท่องเที่ยว คือนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญา และระดับปริญญาตรี จะมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมากกว่าระดับการศึกษาอื่นๆ นอกจากนี้อาชีพของนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพลูกจ้าง/พนักงานเอกชน อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว และอาชีพแม่บ้าน/ทำงานในครอบครัว จะมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ และค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวก็แปรผันรายได้ตามกล่าวคือถ้ามีรายได้เพิ่มขึ้นจะมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นด้วย

มยุรี เพ็ชรรัตน์ (2542) ได้ทำการศึกษาแบบแผนการใช้จ่ายของครัวเรือนเกษตรกร อำเภอบางคนที จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนจะขึ้นอยู่กับรายได้จากภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร เกษตรกรที่มีรายได้ต่ำจะมีการใช้จ่ายในร้อยละที่ต่ำ และเกษตรกรที่มีรายได้สูงจะมีค่าใช้จ่ายในร้อยละที่สูงเมื่อเทียบกับรายได้ ในการศึกษาพบว่าสัดส่วนของค่าใช้จ่ายในหมวดต่างๆ ต่อค่าใช้จ่ยรวมของครัวเรือนเกษตรกร มีสัดส่วนของค่าใช้จ่ยมากที่สุดในหมวด

อาหาร 37.09% รองลงมา คือ หมวดการลงทุน 12.75% เบ็ดเตล็ด 12.51% เครื่องนุ่งห่ม 9.12% ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 7.96% การศึกษาของบุตร 4.73% ยาสูบและเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ 3.65% ที่อยู่อาศัย 3.5% การทำบุญ 2.89% การเลี้ยงโชค 2.75% ค่ารักษาพยาบาล 1.72% และสันตนาการ 1.38%

แบบแผนค่าใช้จ่ายของครัวเรือนเกษตรกรที่มีรายได้แตกต่างกัน ครัวเรือนเกษตรกรที่มีรายได้สูงจะมีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายมากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำ ในหมวดเบ็ดเตล็ด การลงทุน เครื่องนุ่งห่ม ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ ยาสูบและเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และสันตนาการ ในขณะที่เกษตรกรที่มีรายได้ต่ำจะมีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายมากกว่าในหมวดอาหาร การทำบุญและค่ารักษาพยาบาล และทั้งเกษตรกรที่มีรายได้สูงและรายได้ต่ำต่างก็มีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายใกล้เคียงกัน ในหมวดการศึกษาของบุตร ที่อยู่อาศัย การเลี้ยงโชค

ชิตินันท์ โทวีจิตร (2546) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวด้านการกระจายรายได้ โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบ้านผากกและบ้านบวคเตย ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยที่ทั้งสองหมู่บ้านมีอาชีพหลักคืออาชีพเกษตรกรรม แต่บ้านผากกมีรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นรายได้รอง ในขณะที่บ้านบวคเตยมีรายได้จากการรับจ้างนอกภาคเกษตรและรายได้จากภาคการขนส่งเป็นรายได้รอง การทำการศึกษาคั้งนี้เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อโครงสร้างรายได้และการกระจายรายได้ของชุมชนในชนบท

จากการศึกษาพบว่าบ้านผากกมีรายได้รวมเฉลี่ย 93,227 บาทต่อครัวเรือน บ้านบวคเตยมีรายได้รวมเฉลี่ย 57,686 บาทต่อครัวเรือน และเมื่อวิเคราะห์ถึงโครงสร้างรายได้โดยการเปรียบเทียบสัดส่วนรายได้ตามชั้นของรายได้ของครัวเรือน 5 กลุ่ม ตามระดับของรายได้รวม กลุ่มที่จนที่สุดในบ้านผากกมีรายได้รวมคิดเป็นสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 4.05 ของรายได้รวมทั้งหมด และในกลุ่มที่รวยที่สุด มีรายได้รวมคิดเป็นสัดส่วนเท่ากับ ร้อยละ 41 ของรายได้รวมทั้งหมด ส่วนของบ้านบวคเตยมีโครงสร้างรายได้ใกล้เคียงกับบ้านผากก กลุ่มที่จนที่สุดมีรายได้รวมคิดเป็นสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 4.61 ของรายได้รวมทั้งหมด และในกลุ่มที่รวยที่สุดมีรายได้รวมคิดเป็นสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 44.43 ของรายได้รวมทั้งหมด ส่วนด้านการกระจายรายได้พบว่า ครัวเรือนบ้านผากกมีค่าดัชนีจินีของรายได้ภาคเกษตรเท่ากับ 0.347 ขณะที่บ้านบวคเตยมีค่าดัชนีจินีของรายได้ภาคเกษตรเท่ากับ 0.381 เมื่อรวมรายได้ภาคเกษตรกับรายได้นอกภาคเกษตร ผลคือบ้านผากกมีค่าดัชนีจินีของรายได้รวมเลวลงคือเท่ากับ 0.383 ในขณะที่ครัวเรือนบ้านบวคเตยมีค่าดัชนีจินีของรายได้รวมที่ดีขึ้นคือเท่ากับ 0.363 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าการมีการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านผากกทำให้การกระจายรายได้ของรายได้รวมของครัวเรือนมีความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้น

โดยที่ครัวเรือนบ้านผากก็มีรายได้จากการท่องเที่ยว 4 ประเภท คือ รายได้จากการขายของที่ระลึก รายได้จากการบริการค่าเข้าชมศูนย์วัฒนธรรม รายได้จากการเป็นมัคคุเทศก์ และรายได้จากการแสดง ทั้งนี้รายได้จากการขายของที่ระลึกเป็นรายได้ชนิดเดียวที่มีความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ภายในกลุ่มผู้ที่มีรายได้จากการท่องเที่ยว

อัญชลี นัสตาสาร (2548) ทำการวิเคราะห์รายจ่ายของนักท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทง ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาลักษณะต่างๆของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อการใช้จ่ายทั้งในและนอกเทศกาลลอยกระทงของนักท่องเที่ยว รวมถึงเพื่อศึกษาถึงการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไปสู่กลุ่มธุรกิจต่างๆที่รองรับการท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทง โดยการศึกษาครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ตัวอย่าง 2 กลุ่มด้วยกัน คือ นักท่องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลลอยกระทงที่เดินทางมาร่วมงานเทศกาลในจังหวัดเชียงใหม่ และยังทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงแรมและที่พักอีกด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีคำนวณค่าเฉลี่ยและเปรียบเทียบสัดส่วนร้อยละและวิเคราะห์แบบจำแนกพหุ (Multiple Classification Analysis: MCA)

ผลการศึกษาพบว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่จังหวัดเชียงใหม่ นอกเทศกาล 2,540.67 บาทต่อคนต่อวัน โดยค่าใช้จ่ายที่มากที่สุดคือ ค่าพาหนะ คิดเป็นร้อยละ 37.53 รองลงไป คือค่าที่พักและค่าซื้อสินค้าของที่ระลึกตามลำดับ ส่วนนักท่องเที่ยวในเทศกาลมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันเท่ากับ 2,149.21 บาท พบว่าเป็นค่าพาหนะมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 39.00 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด รองลงไปคือค่าที่พักและซื้อสินค้าและของที่ระลึก เมื่อพิจารณา นักท่องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลพบว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มเท่ากับ 2,345.56 บาทต่อคน โดยสัดส่วนของค่าใช้จ่ายยังเหมือนเดิมคือค่าพาหนะ ค่าที่พักและค่าซื้อสินค้าและของที่ระลึก ส่วนการศึกษาตัวแปรที่มีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันของนักท่องเที่ยว โดยใช้ MCA นั้นปรากฏว่าตัวแปรระดับรายได้ต่อเดือนเป็นตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในกรณีของนักท่องเที่ยวในและนอกเทศกาล สำหรับนักท่องเที่ยวนอกเทศกาลตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุดได้แก่ ระดับรายได้และอาชีพ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 โดยนักท่องเที่ยวนอกเทศกาลที่มีค่าใช้จ่ายสูงสุดคือนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 20,001 บาทและเป็นแม่บ้าน ส่วนนักท่องเที่ยวในเทศกาล ตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือระดับรายได้ต่อเดือน ดังนั้นนักท่องเที่ยวในเทศกาลที่มีค่าใช้จ่ายมากที่สุดคือ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้มากกว่า 20,001 บาทขึ้นไป โดยที่การจัดงานเทศกาลลอยกระทงในช่วงวันที่ 7 – 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546 ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวแก่จังหวัดจำนวน 641 ล้านบาท และมีรายได้เพิ่มขึ้นจากปกติถึง 1 เท่าตัว โดยกระจายไปสู่ธุรกิจประเภทค่าพาหนะเดินทางมากที่สุด ประมาณ 250 ล้านบาท หรือคิดเป็น

ร้อยละ 39 ของรายได้ทั้งหมด ธุรกิจที่ได้รับรายได้รองลงมาเป็นธุรกิจประเภทค่าที่พักประมาณ 153 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 23.89 ของรายได้ทั้งหมด ธุรกิจประเภทสินค้าและของที่ระลึก เป็นธุรกิจที่มีรายได้จากการจัดงานมากเป็นอันดับ 3 ดอกไม้เพลิงเป็นสัญลักษณ์ของเทศกาลลอยกระทงก่อให้เกิดรายได้เพียงร้อยละ 1.20 ของรายได้ทั้งหมด และจากการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความประสงค์ที่จะร่วมงานเทศกาลในปีต่อไปพบว่า นักท่องเที่ยวต้องการกลับมาร่วมงานเทศกาลลอยกระทงในปีต่อไป คิดเป็นร้อยละ 90.91 ส่วนนักท่องเที่ยวที่ไม่ประสงค์กลับมาร่วมงานคิดเป็นร้อยละ 9.09 ส่วนนักท่องเที่ยวนอกเทศกาลที่ต้องการกลับมาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่คิดเป็นร้อยละ 98.30 คาดว่าจะไม่กลับมาอีกร้อยละ 1.70

2.3 ข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่

ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงข้อมูลทั่วไป รวมถึงพฤติกรรมและแบบแผนค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเทศกาลสงกรานต์ของจังหวัดเชียงใหม่ ก่อนที่จะมีการศึกษาถึงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง จึงได้มีการศึกษาถึงข้อมูลของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่โดยรวม ดังตาราง 2.1 โดยจะเห็นว่าในช่วงปี 2542 – 2545 มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ลดลง ซึ่งอาจเป็นผลเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยประสบวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 จึงส่งผลให้ประชาชนระมัดระวังในการใช้จ่ายมากขึ้น

เมื่อพิจารณาตาราง 2.2 ซึ่งแสดงจำนวนและสัดส่วนของนักท่องเที่ยว จำแนกตามลักษณะในด้านต่างๆ จะพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่เป็นเพศชายมากกว่าร้อยละ 50 คือมีสัดส่วนเท่ากับ ร้อยละ 52.70 มีอายุระหว่าง 25-34 ปี ถึงร้อยละ 40.92 โดยที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ รองลงไปที่อาชีพพนักงาน/ลูกจ้าง และประกอบกิจการส่วนตัว โดยมีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 23.96 22.06 และ 20.27 ตามลำดับ ร้อยละ 32.26 มีถิ่นที่อยู่กรุงเทพมหานคร รองลงมาเป็นภาคเหนือคิดเป็นร้อยละ 31.09 โดยที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อท่องเที่ยว/พักผ่อนถึงร้อยละ 61.06 ซึ่งเดินทางด้วยรถส่วนตัวถึงร้อยละ 36.89 รองลงมาคือ รถไฟ และรถโดยสาร คิดเป็นร้อยละ 25.74 และ 23.59 ตามลำดับ

และในตาราง 2.3 ซึ่งแสดงจำนวนและสัดส่วนของนักท่องเที่ยว จำแนกตามลักษณะในด้านต่างๆ ในปี 2545 – 2547 เมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท มีสัดส่วนมากที่สุด คือ ร้อยละ 32.86 รองลงมาคือกลุ่มที่มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,000-19,999 บาท มีสัดส่วนร้อยละ 29.57 และเมื่อจำแนกตามสถานที่พักพบว่านักท่องเที่ยวร้อยละ 60.79 พักที่โรงแรม รองลงมาจะพักที่บ้านเพื่อนหรือญาติที่ ร้อยละ 31.88 เมื่อจำแนกตาม

จำนวนผู้ร่วมเดินทางพบว่าส่วนใหญ่จะเดินทางมา 2 คน ที่ร้อยละ 29.23 และรองลงมาจะเดินทาง 1 คนเป็นสัดส่วนร้อยละ 26.4

ตาราง 2.1 แสดงจำนวนและสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมา
ท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2536 - 2547

ปี	ชาวไทย	
	จำนวน	%การเปลี่ยนแปลง
2536	1,286,958	
2537	1,321,164	2.66
2538	1,545,138	16.95
2539	1,813,284	17.35
2540	1,730,789	-4.55
2541	1,807,477	4.43
2542	1,802,264	-0.29
2543	1,773,621	-1.59
2544	1,683,600	-5.08
2545	1,639,473	-2.62
2546	1,714,843	4.60
2547	1,877,194	9.32

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กองสถิติและวิจัย

ตาราง 2.2 แสดงจำนวนและสัดส่วนของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัด
เชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2540 – 2547 จำแนกตามลักษณะในด้านต่างๆ

ลักษณะ	สัดส่วน
1. เพศ	
ชาย	52.70
หญิง	47.30
รวม	100.00
2. อายุ	
15-24 ปี	25.45
25-34 ปี	40.92
35-44 ปี	22.58
45-54 ปี	9.21
55-64 ปี	1.52
มากกว่า 64 ปี	0.32
รวม	100.00
3. อาชีพ	
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	23.96
นักศึกษา	19.81
ประกอบกิจการส่วนตัว	20.27
ตัวแทนขายสินค้า	5.59
แม่บ้าน	4.32
พนักงาน/ลูกจ้าง	22.06
เกษตรกร	2.03
อื่นๆ	1.97
รวม	100.00

ตาราง 2.2 (ต่อ) แสดงจำนวนและสัดส่วนของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2540 – 2547 จำแนกตามลักษณะในด้านต่างๆ

ลักษณะ	สัดส่วน
4. ถิ่นที่อยู่	
กรุงเทพมหานคร	32.26
ภาคกลาง	8.92
ภาคตะวันตก	5.20
ภาคตะวันออก	5.90
ภาคเหนือ	31.09
ภาคใต้	6.58
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	10.05
รวม	100.00
5. วัตถุประสงค์หลัก	
ท่องเที่ยว/พักผ่อน	61.06
ธุรกิจ	10.95
ปฏิบัติราชการ	6.23
ประชุม/สัมมนา	9.19
ทัศนศึกษา	3.52
อื่นๆ	9.06
รวม	100.00
6. พาหนะเดินทาง	
เครื่องบิน	13.49
รถไฟ	25.74
รถโดยสาร	23.59
รถส่วนตัว	36.89
อื่นๆ	0.29
รวม	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กองสถิติและวิจัย

ตาราง 2.3 แสดงจำนวนและสัดส่วนของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัด
เชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2545 – 2547 จำแนกตามลักษณะในด้านต่างๆ

ลักษณะ	สัดส่วน
1. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	
น้อยกว่า 10,000 บาท	32.86
10,000 - 17,499 บาท	29.57
17,500 - 19,999 บาท	13.71
20,000 - 34,999 บาท	14.83
35,000 - 49,999 บาท	4.71
50,000 - 64,999 บาท	2.75
65,000 - 79,999 บาท	0.48
ตั้งแต่ 80,000 บาท	32.86
รวม	100.00
2. สถานที่พัก	
โรงแรม	60.79
เกสต์เฮาส์	2.72
บังกาโล/รีสอร์ท	1.85
บ้านญาติ/บ้านเพื่อน	31.88
ที่พักในอุทยานแห่งชาติ	2.28
บ้านพักรับรองของทางราชการ	0.48
อื่นๆ	0.00
รวม	100.00

ตาราง 2.3 (ต่อ) แสดงจำนวนและสัดส่วนของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัด
เชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2545 – 2547 จำแนกตามลักษณะในด้านต่างๆ

ลักษณะ	สัดส่วน
3. จำนวนผู้ร่วมเดินทาง	
1 คน	26.42
2 คน	29.23
3 คน	12.49
4 คน	12.74
5 คน	7.86
มากกว่า 5 คน	11.25
รวม	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กองสถิติและวิจัย

จากตาราง 2.4 แสดงให้เห็นว่าสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปเป็นอันดับหนึ่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2547 คือ ดอยสุเทพ ส่วนอันดับที่สองในปี พ.ศ. 2545 และ 2546 คือ ไนท์บาซาร์ ส่วนในปี พ.ศ. 2547 คือ สวนสัตว์เชียงใหม่ ซึ่งอาจเนื่องมาจากนักท่องเที่ยวสนใจที่จะเข้าชม ช่วงช่วงและหลินฮุ่ย ซึ่งคือ หมีแพนด้าที่ได้รับจากประเทศจีนนั่นเอง

ตาราง 2.4 แสดงสัดส่วนของสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ที่นักท่องเที่ยวเดินทางไป
9 อันดับแรก ใน พ.ศ. 2545 – 2547

สถานที่ท่องเที่ยว	พ.ศ. 2545		พ.ศ. 2546		พ.ศ. 2547	
	อันดับ	สัดส่วน	อันดับ	สัดส่วน	อันดับ	สัดส่วน
ดอยสุเทพ	1	51.75	1	51.80	1	51.86
สวนสัตว์เชียงใหม่	-	-	-	-	2	40.00
ไนท์บาซาร์	2	40.12	2	40.09	3	19.47
ห้างสรรพสินค้า	3	19.24	3	19.42	4	15.13
คอยอินทนนท์	4	15.25	5	15.38	5	16.27
ตลาดวโรรส	5	16.41	4	16.38	6	12.97
ปางช้าง แม่สา	6	12.99	6	12.82	8	9.54
สันกำแพง	7	11.88	7	11.60	7	11.71
บ่อสร้าง	8	9.24	8	9.18	-	-
น้ำตกแม่สา	-	-	9	8.36	-	-
คอยปุย	9	6.66	-	-	9	6.77

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กองสถิติและวิจัย

จากตาราง 2.5 แสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่ พ.ศ. 2540 – 2547 มีค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ในการซื้อสินค้าและของที่ระลึก ถึงร้อยละ 30.88 รองลงมาเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับที่พักคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 22.12

ตาราง 2.5 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่
ปี พ.ศ. 2540-2547

ประเภทของค่าใช้จ่าย	สัดส่วน
ค่าที่พัก	22.12
ค่าอาหารและเครื่องดื่ม	13.57
ค่าบริการเดินทาง ท่องเที่ยวในจังหวัด	13.57
ค่าซื้อสินค้าและ ของที่ระลึก	30.88
ค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง	12.71
อื่น ๆ	7.16
รวม	100.00

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กองสถิติและวิจัย